J. Myanmar. Acad. Arts Sci. 2019 **Vol. XVII. No. 6B**

နတ်သျှင်နောင်၏ရတုများတွင် တွေ့ရသော စာဆို၏ ခံစားချက်အဖွဲ့များ

စန်းစန်းငွေ *

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် တောင်ငူခေတ်စာဆို နတ်သျှင်နောင် ရေးသားသော ရတုများတွင် တွေ့ရသော စာဆို၏စိတ်ခံစားချက်အဖွဲ့များကို လေ့လာဖော်ထုတ်ထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းကို အခန်း(၃)ခန်းခွဲ၍ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ အခန်း(၁) နတ်သျှင်နောင်၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ အခန်း(၂) ရတု၏အဓိပ္ပာယ်၊ အခန်း(၃) ရတုများတွင်တွေ့ရသော စာဆို၏ စိတ်ခံစားချက်အဖွဲ့များ ဖြစ်ပါသည်။ စိတ်ခံစားချက်အဖွဲ့များကို တင်ပြရာ၌ နတ်သျှင်နောင်၏ ရာဇဓာတုကလျာဘွဲ့ရတု တင့်လှပေဟန်၊ မိုးတောပန်းထွတ်ချာဘွဲ့မှ ဆွတ်ပျံ့ဘွယ်အောင်နှင့် ပေါ်နွေလလျှင် ရတုသုံးပုဒ်ကို ရွေးချယ်၍ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

နိဒါန်း

ကဗျာ၏သဘောမှာ စာရေးသူ၏ အတွေ့အကြုံ ခံစားချက်များကို ရသမြောက်အောင် ခံစားမှုကိုဖော်ပြသော စကားလုံးများကို ရွေးချယ်၍ အသံကာရန်အားဖြင့်လည်း ချိုသာပြေပြစ်အောင် ရေးဖွဲ့ထားသော အနုပညာလက်ရာတစ်မျိုးပင် ဖြစ်ပါသည်။ တောင်ငူခေတ်စာဆို ရတုဘုရင် နတ်သျှင်နောင်သည် ကဗျာရေးဖွဲ့ရန် ဝါသနာထက်သန်သူ ဖြစ်သည်။ ထိုဝါသနာကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ဘဝအတွေ့အကြုံနှင့် ခံစားမှုများလည်း ရှိခဲ့၏။ နတ်သျှင်နောင်၏ ရတုကဗျာများကို ပေါက်ဖွားလာစေသော ခံစားမှုမှာ ဓာတုကလျာမင်းသမီး ဖြစ်သည်။ နတ်သျှင်နောင်သည် ဘုရင့်နောင်ကျော်ထင်နော်ရထာ ခေါ် ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများရှင်မင်းတရားကြီး၏ ညီတော် တောင်ငူဘုရင်မင်းခေါင်၏ သားတော် ဖြစ်သည်။ တောင်ငူရွှေနန်းတည်မင်းနှင့် ဘုရင့်နောင်၏သမီးတော် မင်းခင်စောတို့ ထိမ်းမြားရာမှ ထွန်းကားခဲ့သော သားတော် ဖြစ်သည်။ ဓာတုကလျာမင်းသမီးမှာ ဘုရင့်နောင်ကျော်ထင်နော်ရထာနှင့် ရာဇဒေဝီမိဖုရားတို့မှ ဖွားမြင်တော်မူသော သမီးတော် ဖြစ်သည်။ နတ်သျှင်နောင်နှင့် ရာဇဓာတုကလျာမင်းသမီးတို့သည် တူရီးတော် ဖြစ်သည်။ အသက်အားဖြင့်လည်း ရာဇဓာတုကလျာက (၁၂)နှစ် ကြီးသည်။ နတ်သျှင်နောင်သည် ရာဇဓာတုကလျာမင်းသမီးကို မြင်ရသည့်အချိန်မှစ၍ ဘဝတစ်သက်တာလုံးအတွက် နှစ်သက်စွဲလမ်း

* ဒေါ်၊ လက်ထောက်ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ သက်နင်းကျွန်းပညာရေးကောလိပ်

ခဲ့သည်။ ဓာတုကလျာအပေါ် ချစ်ခြင်းဟူသော ခံစားမှုကို အရင်းတည်၍ ရတုကဗျာများစွာကို ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသည်။ နတ်သျှင်နောင်၏ ရတုကဗျာတိုင်းတွင် ဓာတုကလျာကို ချစ်မြတ်နိုးသည့် ခံစားမှုအရိပ်အငွေ့များ ပါဝင်နေပါသည်။

ထိုရတုကဗျာများအနက် 'တင့်လှပေဟန်'ချီရတု၊ 'ဆွတ်ပျံ့ဘွယ်အောင်'ချီရတုနှင့် 'ပေါ်နွေလလျှင်'ချီရတုများကို လေ့လာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁။ နတ်သျှင်နောင်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

မြန်မာစာပေလောကတွင် ရတုဖွဲ့နွဲ့ရာ၌ တံခွန်စိုက်ခဲ့သော နတ်သျှင်နောင်သည် သက္ကရာဇ် ၉၆၄ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူရွှေနန်းကို သိမ်းမြန်းအုပ်စိုးသော မဟာဓမ္မရာဇာဘွဲ့ခံ တောင်ငူရွှေနန်းတည်မင်း၏ သားတော် ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဖွားမြင်၏။ ဘွဲ့မည်ရင်းမှာ သီဟသူ ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၉၇၁ ခုနှစ်တွင် 'သီဟသူရ' ဟူသောဘွဲ့ဖြင့် တောင်ငူရွှေနန်းကို ဆက်ခံသိမ်းပိုက်သည်။[၁]

ဤတွင် နတ်သျှင်နောင်၏အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ရှင်းလင်းသိသာနိုင်စေရန် နတ်သျှင်နောင်၏ ဘိုးလောင်းတော်များ၊ ဘေးလောင်းတော်များ ဖြစ်ကြသော တောင်ငူမင်း၏ အစဉ်အဆက်ကိုလည်း သိအပ်လှပေသည်။ သက္ကရာဇ် ၈၄၇ ခုနှစ်တွင် 'မဟာသီရိဇေယျသူရ' ဘွဲ့ခံ မင်းကြီးညိုသည် 'ဇေယျဝဓ္ဓန'တိုင်း ကေတုမတီမည်သော တောင်ငူပြည်ကြီး၌ မင်းပြုတော်မူသည်။ ထိုမင်းသည် သက္ကရာဇ် ၈၇၂ တွင် ကေတုမတီမည်သော တောင်ငူမြို့ကို တည်တော်မူ၏။ သက္ကရာဇ် ၈၉၂ ခုနှစ်တွင် ထိုမင်းလွန်သော် သားတော် တပင်ရွှေထီး နန်းတက်တော်မူလေသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၁၂ ခုနှစ်တွင် တပင်ရွှေထီး နတ်ရွာစံလေသော် ဘုရင့်နောင်ကျော်ထင်နော်ရထာ၏ ညီတော်ဖြစ်သော သီဟသူသည် ၆ လမျှ စိုးစံ၏။ နောက်ထိုနှစ် တပို့တွဲလအတွင်းမှာပင် ဆင်ဖြူရှင် ဘုရင့်နောင်ကျော်ထင်နော်ရထာသည် ကေတုမတီကို အလိုတော်ပြည့်၍ ဘိသိက်ခံတော်မူလေသည်။ ညီတော်သီဟသူကား မလိမ္မာဟူ၍သာ အပြစ်မပြု။ 'မင်းခေါင်' ဟူသောအမည်ကို ထပ်၍ပေးတော်မူသေးသည်။ နောက် သက္ကရာဇ် ၉၁၄ ခုနှစ်တွင်လည်း ညီတော်မင်းခေါင်ကိုပင် မင်းမြောက်တန်ဆာငါးပါးနှင့်တကွ ကေတုမတီမြို့ကိုပေး၍ ဘုရင်ခံမင်းပြုစေပြန်သည်။ သက္ကရာဇ် ၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ဘုရင်မင်းခေါင် လွန်တော်မူလေသည်။ ထိုစဉ်အခါက ဟံသာဝတီရွှေနန်းကို ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားကြီး၏ သားတော် ငါးဆူဒါယကာမင်းတရားကြီး စိုးစံတော်မူလျက်ရှိလေသည်။ တောင်ငူဘုရင်မင်းခေါင်သည် ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားကြီး၏ ညီတော်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထိုငါးဆူဒါယကာ

---

[၁] မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ အတွဲ ၆၊ စာ–၁၃၃။

မင်းတရားကြီး၏ ဘထွေးတော်ဖြစ်သတည်း။ ဘထွေးတော် တောင်ငူမင်းကို မင်းရဲသီဟသူ အမည်နှင့် တောင်ငူမြို့ကို ပေးတော်မူသည်။ တောင်ငူဘုရင်မင်းခေါင် လွန်တော်မူလျှင် မင်းခေါင်၏သားတော် မင်းရဲကျော်ထင်ကို မင်းရဲသီဟသူဘွဲ့နှင့် တောင်ငူမြို့ကို ပေးတော်မူ၍ မင်းပြုရသည်။ နတ်သျှင်နောင်ကို မင်းရဲသီဟသူနှင့် အင်းဝရွှေနန်းကြော့ရှင် သမီးတော် စန္ဒာဒေဝီတို့မှ ဖွားမြင်သည်။ နတ်သျှင်နောင်တွင် ညီတော်သုံးပါး ရှိသည်။ မင်းရဲကျော်စွာ၊ မင်းရဲသီဟသူ၊ မင်းရဲကျော်ထင်တို့ ဖြစ်ပါ၏။[၁]

ခမည်းတော် မင်းရဲသီဟသူ တောင်ငူနန်းမွေကို ဆက်ခံချိန်တွင် သားတော်ကြီး နတ်သျှင်နောင်မှာ သက်တော်(၇)နှစ်မျှသာ ရှိချေသေးသည်။ နတ်သျှင်နောင်သည် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ခမည်းတော် မင်းရဲသီဟသူ၏ လက်ရုံးသဖွယ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဆင်စီး၊ မြင်းစီး ကျွမ်းကျင်သည်။ ဓားခုတ်၊ လှံထိုးတွင်လည်း ပွန်းတီးသည်။ လုပ်ရည်ကြံရည်နှင့်လည်း ပြည့်စုံသည်။ မင်းသွေးမင်းဟန် တမူတက်ကြွလွန်း အားကြီးလွန်းလှချေသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ယိုးဒယားသို့ ဟံသာဝတီ ပြည့်ရှင် ငါးဆူဒါယကာ ကိုယ်တော်တိုင် တပ်ပေါင်း(၂၄)တပ်ဖြင့် ချီတော်မူခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ချီရာတွင် တောင်ငူမင်းရဲသီဟသူတပ်လည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က သက်တော် (၉)နှစ်အရွယ်သာ ရှိသေးသော နတ်သျှင်နောင်သည် ခမည်းတော်နှင့်အတူ လိုက်ပါ ချီတက်ခဲ့၏။ ဟံသာဝတီဘုရင် ငါးဆူဒါယကာမင်းသည် နတ်သျှင်နောင်အား များစွာ မြှောက်စားတော်မူပြီးလျှင် တောင်ငူတပ်တွင် တပ်မှူးခန့်၍ ထည့်တော်မူသည်။ နတ်သျှင်နောင် ကြီးမှူးသော တောင်ငူတပ်သည် ယိုးဒယားမင်း 'ဗြနရာဇ်' ၏ တပ်မတော်နှင့် 'တရော့မိုင်းတက်' အင်းတော်အရပ်တွင် တွေ့ကြ၍ နတ်သျှင်နောင် တို့က အရေးသာကြကြောင်းကို ငါးဆူဒါယကာမင်း ကြားသိရလျှင် များစွာအားရတော် မူ၍ ဆုလာဘ်များစွာ ပေးသနားတော်မူသည်။ ယင်းတို့မှာ နတ်သျှင်နောင် (၉)နှစ် (၁၀)နှစ်သားအရွယ် ပထမဆုံး အောင်ပွဲရခဲ့သော ပွဲကြီး ဖြစ်၏။[၂]

သက္ကရာဇ် ၉၅၂ ခုနှစ်တွင် မိုးကောင်းစော်ဘွား ပုန်ကန်သဖြင့် မိုးကောင်း အရောက် ရှုပ်ရှုပ်ချွံချွံ တိုက်ခိုက်ရာ အောင်ပွဲဆင်နိုင်ခဲ့သည်။ ဟံသာဝတီမင်းသည် အောင်ပွဲရ နတ်သျှင်နောင်၏သတ္တိနှင့် ရဲစွမ်းသတ္တိကို သဘောကျတော်မူလှသဖြင့် အားရချီးကျူးတော်မူသည်။ နတ်သျှင်နောင်၏ ဘုန်းသမ္ဘာမှာ ဤတစ်ကြိမ်တွင် လူသိရှင်ကြား ပွင့်လန်း၍လာသည်။ သက်တော်(၁၃)နှစ်သာ ရှိသေးသည့်အရွယ်တွင် အရေးတော်ပုံတစ်ခုတွင် တပ်မှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကြိုးပမ်း အောင်ပန်းဆင်နိုင် ခဲ့သည်။ နတ်သျှင်နောင်သည် ပထမ လက်ရုံးရည် သူရသတ္တိဘက်တွင် ထင်ပေါ်

[၁] ဘသောင်း(ဗိုလ်မှူး)၊ ၁၉၆၂၊ ၁၄၇။
[၂] စိန်လွင်လေး၊ ဦး (ကထိက)၊ ၁၉၆၇၊ ၁၁၉။

ကျော်ကြားခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ နောက်မှသာ နှလုံးရည် ကဗျာလင်္ကာဘက်တွင် အထူး တလည် ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

သက္ကရာဇ် ၉၆၄ ခုနှစ် နတ်တော်လအတွင်း တောင်ငူဘုရင်သီဟသူသည် ကေတုမတီ ရွှေနန်းတော်ကို တည်တော်မူသည်။ ထိုတွင်မှ 'တောင်ငူရွှေနန်းတည်မင်း' ဟု တွင်သတည်း။ နောက်(၄)လမျှအကြာ သက္ကရာဇ် ၉၆၅ ခုနှစ် တန်ခူးလသို့ ရောက်သောအခါ မိဖုရားခေါင်ကြီးနှင့်အတူ နန်းတက်တော်မူသည်။ သားတော်အကြီး နတ်သျှင်နောင်ကိုလည်း 'ဥပရာဇာ' ဟူသောအမည်ဖြင့် အိမ်ရှေ့မိဖုရား ဖြစ်ဖူးလေ ပြီးသော ဇင်းမယ်ဘုရင်၏ နှမတော် ရာဇဓာတုကလျာနှင့် စုံဖက်တော်မူသည်။ သို့ရာတွင် ရာဇဓာတုကလျာသည်ကား တောင်ငူအိမ်ရှေ့မင်း နတ်သျှင်နောင်နှင့် တာရှည်စွာ မနေရ။ အိမ်ရှေ့မိဖုရားအဖြစ် (၇)လမျှသာ ခံစားပျော်ရွှင်ရပြီးနောက် ၉၆၄ ခုနှစ်၊ တန်ဆောင်မုန်းလအတွင်း ကွယ်လွန်သည်။[၁]

နတ်သျှင်နောင်သည် ငယ်စဉ်ကပင် အတီး၊ အမှုတ်၊ အဆိုတို့တွင် ဝါသနာ ပါတော်မူသည်။ တောင်ငူရွှေနန်းတွင် စောင်း၊ ညှင်း၊ ပတ်သာ၊ တူရိယာတတ်သူတို့ကို မွေးမြူချီးမြှောက်၍ ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း ထိုအတတ်ကို ကောင်းစွာကျွမ်းကျင်သည်။ သို့ဖြစ်ရကား ရတုကဗျာဖွဲ့နွဲ့ရာတွင် ထိုဂီတပညာ၏ အထောက်အပံ့ကို များစွာ ရခဲ့၏။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထွတ်အမြတ်သို့ ရောက်တော်မူကြသော မင်းခေါင်တို့ အနက် နတ်သျှင်နောင်သည် ကဗျာ၊ လင်္ကာဖွဲ့ဆိုမှု၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ဘုရင်စာဆိုတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ထိုမင်း၏ ကဗျာများသည် များစွာ နှည့်သိမ်မွေ့ ခက်ခဲလှ၍ ဩဇဂုဏ်လည်း မြောက်လှပေသည်။

နတ်သျှင်နောင်သည် တောင်ငူတွင် ဘုရင်ပြုခိုက် ၉၆၇ ခုနှစ်တွင် ညောင်ရမ်းဆက် အစဖြစ်သည့် ညောင်ရမ်းမင်းလွန်သဖြင့် ထိုမင်းသားတော်ကြီး အင်းဝ၌ နန်းစံသည်။ နောင်အခါ ပဲခူးအနောက်ဘက်၌ လွန်သောကြောင့် အနောက်ဘက်လွန်မင်း ခေါ်သည်။ ထိုအနောက်ဘက်လွန်မင်းသည် တောင်ငူကို ချီတက်လုပ်ကြံရာ နတ်သျှင်နောင် တောင်ငူဘုရင် အရေးနိမ့်သဖြင့် ၉၇၂ ခု၊ တော်သလင်းလတွင် နန်းကျ၍ မြို့စား အဖြစ် နေရသည်။ ညီတော်သုံးယောက်ကိုကား အင်းဝသို့ခေါ်သွား၍ သူကောင်းပြု ထားသည်။

---

[၁] ကုလား၊ ဦး (တတိယတွဲ)၊ ၁၉၆၀၊ ၁၁၂။

၉၇၄ ခု၊ ဝါခေါင်လ သန်လျင်မြို့စား ငဇင်္ဂါ တောင်ငူကို လာရောက်တိုက်ခိုက်ရာ နတ်သျှင်နောင်၏ညီတော် မင်းရဲကျော်စွာ မြို့ပြင်က ဆင်စီးခုခံရာ ကျဆုံးသည်။ နတ်သျှင်နောင်ကို သန်လျင်သို့ ဖမ်းသွားသည်။ တန်ခူးလပြည့်ကျော် (၃)ရက်၊ စနေနေ့တွင် နတ်သျှင်နောင်ကို ညီတော်မင်းရဲကျော်ထင်အလောင်းကို သင်္ဂြိုဟ်စေသည်။ ထိုအခါ နတ်သျှင်နောင်မှာ သက်တော်အားဖြင့် (၃၅)နှစ်မျှသာ ရှိသေးသည်။ သန်လျင်ရောက်၍ အနိစ္စရောက်လေသည်ကို အကြောင်းပြု၍လည်း နတ်သျှင်နောင်အား 'သန်လျင်ရောက်မင်းတရားကြီး' ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်သည်။[၁]

၂။ ရတုအဓိပ္ပာယ်

ရတု–ဟူသော စကားသက် အခါရာသီဟူသော အနက်၊ သဘင်၊ အခမ်းအနား၊ အခြေအနေဟူသော အနက်၊ ရတုခေါ် ကဗျာတစ်မျိုးဟူသော အနက်တို့ကို ဟော၏။

သခင်ကြီးဇချင်းတွင်– သည်ကြားလွန်းကြင်၊ မိချစ်ရှင်အား၊ သဘင်ရတု၊ မင့်မှုပိုက်ပြား စသော အဖွဲ့မျိုး၌ သဘင်ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊

ဇယဒိသပျို့တွင်– 'ကျူးချီပဥ္စင်၊ သဘင်ပျော်မှု၊ မင်းရတုဖြင့်၊ ရွှက်နုထွားမွတ်' စသော အဖွဲ့မျိုး၌ အခမ်းအနားအခြေအနေဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း ရတုသဒ္ဒါက ဟော၏။

သံဝရပျို့တွင်– 'အေးကြိုက်ချည်ချည်၊ ဖျည်ဖျည်ညှင်းညှင်း၊ သီချင်းရတု၊ ပျော်မှုတသီး' စသော အဖွဲ့မျိုး၌ ရတုသဒ္ဒါသည် မဲဇာတောင်ခြေကဲ့သို့ ကဗျာ အမျိုးအစားတစ်ခုကို ဟောသည်။[၂]

ဒုတိယကျော်အောင်စံထားဆရာတော် ပြုစုသည့် ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်းတွင် ရတုတို့အနက်ကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။

ဤသို့ ဌာနအားဖြင့် သုံးစား ကွဲပြားလျက်ရှိရာ အကြင်အဖွဲ့တစ်ခုသည် အများနှင့်စပ်ဆိုင်လျှင် ထိုအဖွဲ့မျိုးမှာ သဘင်အနက်ရ၏။ အများနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ တစ်ဦးတစ်ယောက်နှင့်သာ သက်ဆိုင်လျှင် အခမ်းအနား၊ ပကတိဖြစ်ထွန်းသည့် သဘာဝဓမ္မအခြေအနေများကိုပြလျှင် အခြေအနေသဘောရောက်သည်ဟူ၍ ယူဆကြ၏။[၃]

---

[၁] ကုလား၊ ဦး(တတိယတွဲ)၊ ၁၉၆၀၊ ၁၂၃။

[၂] ထွန်းရွှေ၊ ဦး(ဓမ္မာစရိယ)၊ ၁၉၉၅၊ ၂၆၈။

[၃] ချမ်းမြ၊ ဦး၊ ၁၉၆၃၊ ၇။

သဘင်ဟူသောအရာကို ရတုသဒ္ဒါဖြင့် စပ်ဆိုထုံးအထောက်အထားမှာ မုံရွေးဆရာတော် စီရင်သည့် ဂမ္ဘီရကထာ ရတနာကြေးမုံခေါ် ပေါ်ရာဏကထာတွင် ရတုဟူသည်ကား သဘင်ဟူလိုသည် ဟူ၍လည်းကောင်း အခမ်းအနားဟူသောအရာကို ရတုသဒ္ဒဖြင့် စပ်ဆိုထုံးအထောက်အထားမှာ ဇနကပျို့တွင်–

"စမြောင်ရွှေသိုင်း၊ ရီရိုင်းရော့ရ၊
မင်းရတုဖြင့်၊ မင်းမှုမင်းလျှောက်"

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ စာဆိုတော် မင်းလှရွှေတောင်ဆက် လက်ထပ်မင်္ဂလာရတုတွင်–

"ခမ်းနားထွေထွေ၊ ရွှေငွေဆန်းနု၊
နန်းရတုဖြင့်၊ နန်းသူ့အလယ်"

ဟူ၍လည်းကောင်း အခြေအနေဟူသော အနက်သက်လာသောအရာကို ရတုသဒ္ဒါဖြင့် စပ်ဆိုထုံး အထောက်အထားမှ ခမ္မေယျပျို့တွင်–

"ဆောင်သဲသာနု
ရတုကြည်းရေ
မင်းနေရင်ပြင်"

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဇနကပျို့တွင်–

"မျက်ပွင့်သရေ၊ ထွေထွေရောဂု
တောရတု၌၊ စက္ခုရသာ"

ဟူ၍လည်းကောင်း အသီးသီး စပ်ဆိုထားရှိသည်။[၁]

မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် လင်္ကာစာပေနှင့် စကားပြေစာပေဟူ၍ အဆင့်ဆင့်ပေါ်ထွန်းခဲ့ပါသည်။ လင်္ကာစာပေတွင် ရတု၊ ရကန်၊ အဲအန်၊ သံပိုင်း၊ သမိုင်း၊ လေးချိုး စသည်တို့ အကျုံးဝင်ပါသည်။ ရတုဟူသည်မှာ သက္ကဋဘာသာရိတုမှ ပျက်လာသော ရတုလည်း ရှိ၏။ မြန်မာဘာသာ ပေါရာဏသက်သက် ရတုလည်း ရှိ၏။ မြန်မာဘာသာရတုမှာ သဘင်ဟူသော အနက်၊ အခမ်းအနားဟူသော အနက်၊ အခြေအနေဟူသော အနက် သုံးမျိုး ရသည်။

[၁] တင်၊ ဦး (ပုဂံဝန်ထောက်)၊ ၁၉၂၉၊ ၃၈၊ ၃၉။

မျက်မှောက်ပညာရှင်အချို့၏ အမြင်အရ ရတုဟူသည် သက္ကဋဘာသာဖြင့် ရီတုဥ္ဓုရှိ အက္ခရာဟယ်ဆုံစပ်လျက် ရိတု၊ ၎င်းမှ ရတုဖြစ်လာသည်။ သက္ကဋဘာသာ ရတုသည် ဥတု၊ ရတု ဟူ၍ နေသွားလမ်းကိုစွဲ၍ ပိုင်းခြားခေါ်ဝေါ်ကြခြင်းကြောင့် ရသီဥတုနှင့် အဓိပ္ပာယ်တစ်ပြေးတည်း တူညီသည်။ ထို့ကြောင့် (၁၂)ရာသီဘွဲ့ကို ဝိသေသအားဖြင့် ရတုဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပေါရာဏကထာတွင် ရတုဟူသည် မင်းပွဲသဘင်၊ မင်းခမ်းအရပ်ရပ်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဖွဲ့နွဲ့စပ်ဆိုခြင်း ကိုလည်း ရတုဟု ခေါ်ဝေါ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ရတုနှင့်ပတ်သက်၍ ပညာရှင်အများစုက ပုဂံခေတ်မှစတင်၍ ပေါ်ပေါက်သည်ဟု ခန့်မှန်းကြပါသည်။ သို့သော်လည်း တိကျ ခိုင်မာသော အထောက်အထားများ မတွေ့ရသေးချေ။ အစောဆုံးတွေ့ရသော ရတုမှာ ပင်းယခေတ် မြန်မာသက္ကရာဇ် (၇၁၀)ကျော်တွင် အမတ်ကြီး 'စတုရင်္ဂဗလ' အမတ်ကြီး ရေးသားခဲ့သော ရတုပင် ဖြစ်သည်။ ရတုမှာ–

"ရွှေဖဝါးတော်အောက်၊
ကျွန်၏လျှောက်ဖြင့် မလျှောက်ဝံ့ဝံ့၊
လျှောက်ဝံ့ဝံ့တည်း"

စသည်ဖြင့် နက်နဲသော အဘိဓမ္မာသဘောများဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားသည်။[၁]

၃။ နတ်သျှင်နောင်၏ ရတုများလေ့လာချက်

၃၊ ၁။ "တင့်လှပေဟန်"ချီ သစ္စာတိုင်ရတု အကြောင်းအရာ

'တင့်လှပေဟန်' ချီ သစ္စာတိုင်ရတုသည် စာဆို နတ်သျှင်နောင် ရေးဖွဲ့ခဲ့သော ရတုများအနက် အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်သည်။ ရူပကလျာဘွဲ့ သစ္စာတိုင်ရတု ဖြစ်သည်။ ထိုရတုသည် နတ်သျှင်နောင်၏ ကိုယ်တွေ့ဖြစ်ရပ်ပေါ်တွင် မူတည်၍ ဖြစ်ပေါ် လာသော ရင်တွင်းခံစားမှုများ ထင်ဟပ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဘုရင့်နောင်ကျော်ထင် နော်ရထာ၏ သားတော်၊ ဟံသာဝတီဘုရင် ငါးဆူဒါယကာမင်း၏ သားတော်အကြီး ဖြစ်သော အိမ်ရှေ့မင်း မင်းကြီးစွာကို အင်းဝဘုရင် သတိုးမင်းစော၏ သမီးတော်

---

[၁] ကျော်လွင်၊ ဦး(ဓာတု)၊ ၁၉၇၈၊ ၈၆။

နတ်ရှင်မယ်တော်နှင့် ထိမ်းမြားပေးခဲ့သည်။ နတ်ရှင်မယ်တော်၏မိခင်မှာ ဟံသာဝတီဘုရင် ငါးဆူဒါယကာမင်း၏ နှမတော် ဖြစ်သည်။[၁]

သို့ရာတွင် အိမ်ရှေ့မင်း မင်းကြီးစွာသည် နတ်ရှင်မယ်တော်အပေါ် မချစ်ခင်ဘဲ ခာတုကလျာမင်းသမီးကိုသာ စွဲလမ်းနှစ်သက်နေခဲ့သည်။ ထိုသို့ စွဲလမ်းနှစ်သက်ရာမှ ဟံသာဝတီနှင့် အင်းဝတို့၏ စစ်ဖြစ်ခဲ့ရသည်အထိ ဖြစ်ပါသည်။ မင်းကြီးစွာသည် ယိုးဒယားသို့ စစ်ချီတက်ရာတွင် တိုက်ပွဲ၌ ကျခဲ့သည်။ အိမ်ရှေ့မင်း မင်းကြီးစွာ၏ အလောင်းကို ဟံသာဝတီနေပြည်တော်သို့ ပြန်လည်သယ်ယူလာသည့် အခမ်းအနားတွင် ခာတုကလျာကို နတ်သျှင်နောင်သည် ဟံသာဝတီ၏လက်အောက်ခံ တောင်ငူမင်း၏ သားတော်အနေနှင့် တက်ရောက်ရာမှ တွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။ ခာတုကလျာအနေနှင့် အိမ်ရှေ့မင်း၏ အလောင်းကို ပြန်လည်သယ်ယူလာသော အခမ်းအနားကို တက်ရောက်ခဲ့ရသည်။ ထိုအနေအထားမျိုးတွင် ခာတုကလျာသည် ညှိုးငယ်သော အမူအရာဖြင့် အဆင်အပြင်မပြုဘဲ အဝါရောင်အထည်လေးကိုသာ ဝတ်ဆင်၍ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုအခမ်းအနားတွင် တွေ့မြင်ရသည့် ခာတုကလျာ၏ သွင်ပြင်ပုံပန်း ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုတို့ကို စာဆိုက အနုစိတ် ခံစား ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ထို့အပြင် ခာတုကလျာကိုမြင်ခိုက် တဒင်္ဂအတွင်း၌ စာဆို၏ရင်ထဲက ဖြစ်ပေါ်လာသော ချစ်ခြင်းမေတ္တာကိုလည်း ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ ချစ်ခြင်းမေတ္တာကို ရေးဖွဲ့ရာတွင် ခာတုကလျာနှင့်ပတ်သက်၍ စာဆို၏စိတ်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော အလှတန်ဖိုးဖြတ်ချက်များ ခာတုကလျာနှင့် ပတ်သက်သည့် မျှော်မှန်းချက်များ၊ ခံစားချက်များ ပါဝင်နေပါသည်။

'တင့်လှပေဟန်'ချီရတု၏ ပထမပိုဒ်တွင် အကြောင်းအရာအားဖြင့် ခာတုကလျာ၏ အသွင်အပြင် ဝတ်စားဆင်ယင်မှု၊ ချောမောလှပမှု၊ စာဆို၏ခံစားချက်၊ ထင်မြင်ချက်တို့ကို ဖော်ပြထားသည်။ ခာတုကလျာသည် ယှဉ်ပြိုင်စရာမရှိလောက်အောင် တင့်တယ်လှပပါပေသည်။ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်မှ နတ်သမီးလေးဟုပင် ထင်ရပါသည်။ အသားအရည် စိုပြေလတ်ဆတ်၍ ညက်ညောသည်။ အသွေးအရောင်တောက်ပသည်။ တောင်ညာစံမိဖုရားတစ်ပါး၏ ကြန်အင်လက္ခဏာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်။ ခာတုကလျာသည် ဆံထုံးကို သေသေသပ်သပ် အထူးတလည် မထုံးဖွဲ့ဘဲ ဆံပင်များသည် ပြေပြေလျော့လျော့နှင့် ကျနေသည်။ ရွှေဝါရောင် ပိတ်အင်္ကျီကလေးကို ဝတ်ဆင်ထားသည်။ နတ်သျှင်နောင်သည် ခာတုကလျာအား မျှော်လင့်မထားဘဲ ရုတ်တရက် မြင်လိုက်ရသောအခါတွင် နတ်သမီးလေးလားဟု ထင်မှားမိ၏။ စိတ်နှလုံးတော်လည်း အလုံးစုံ တိမ်းညွတ်သွားသည်။ တောင်ညာစံဒေဝီတစ်ပါးဟုပင် ထင်မြင်မိပါသည်။

---

[၁] ပါမောက္ခ ဦးချမ်းမြ၊ နတ်သျှင်နောင်ဆိုရတုများ၊ စာ-၁၂၇-၁၂၈။

ဒုတိယပိုဒ်တွင်မူ ဓာတုကလျာကိုတွေ့မြင်ရသည့် အချိန်ကာလရာသီ သဘာဝ နောက်ခံကို ဖွဲ့ဆိုသည်။ နွေဦးရာသီဖြစ်၍ ရွက်ရင့်များသည် ရွှေဝါရောင်သို့ ပြောင်းနေသည်။ သစ်ရွက်များကြွေကျသည့်အတွက် သစ်ရွက်များသည် နီးနီးကပ်ကပ် မရှိတော့ပါ။ ကျိုးတိုးကျဲတဲ ဖြစ်နေသည်။ သစ်ပင်များ၌ သစ်ရွက်များသည် အစိမ်းရောင် အစား အဝါရောင်၊ အနီရောင်ကို ပြောင်းလျက်ရှိသည်။ အသက်ကိုပင် ပေးအပ်ရသည့် အမြဲလုပနေသူကလေးသည် ပန်းမျိုးစုံကို ပန်မထားပါ။ မင်းသမီးလေး၏ ကိုယ်ဝတ်တော် မှာလည်း ပန်းရနံ့များ မွှေးကြိုင်နေသည်။ အသားရောင်မှာ ပယင်းရောင်၊ ရွှေရောင် ကဲ့သို့ ဝင်းဝါပြီး ကြည်လင်နေသည်။ အကြောစိမ်းကလေးများပင် မြင်နေရသည်။ ကောင်းခြင်းငါးဖြာနှင့် ပြည့်စုံသူကလေးသည် လက်ကောက်လက်ကျပ်၊ ဆံပင်များကို ဆင်ထားခြင်းမရှိပါ။ စာဆို၏စိတ်တွင် မယ်ကလေးသည် ကြာပွင့်၌ သန္ဓေတည်သော ကြာနတ်သမီးလေးပင်လောဟုပင် ထင်မြင်မိပါသည်ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

တတိယပိုဒ်တွင်မူ မိုးရာသီကိုနောက်ခံထား၍ ဓာတုကလျာ၏အလှကို ရေးဖွဲ့သည်။ နေ့စဉ်ရက်ဆက် မိုးမင်းသည် ဇွဲရွာနေသည်။ အလှဆုံးဖြစ်ပြီးလျှင် ကျက်သရေအပေါင်းတို့နှင့် စွဲမြဲနေသောသူကလေးသည် ကြည့်လိုက်တိုင်း လှပါပေ သည်။ အပြစ်(၆)ပါးတို့သည် မင်းသမီးလေးနှင့်တွေ့လျှင် ရှိုင်းသွားရပါသည်။ ရှောင်သွား ရပါသည်။ အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် လော်ထားသော စံပြုအပ်သည့်ရွှေကဲ့သို့ အသားအရည် ဝင်းဝါ၍ နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်သည်။ အပြစ်ဟူ၍ အနည်းငယ်မျှ အစွန်းထင်းခြင်းမရှိပေ။ မင်းသမီးလေးသည် နတ်ပြည်မှ ကြွေကျလာသည်ဟု ထင်မြင်မိသည်။ တောင်ညာစံဒေဝီ ပေလော။ ဓာတုကလျာကို မြင်ခိုက်မှာပင် စာဆို၏ အသည်းနှလုံးတို့သည် စုရုံး တိမ်းညွတ်၍ သည်းအူပြတ်မျှ ချစ်မိပါတော့သည်ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

အရေးအဖွဲ့

ပထမပိုဒ်တွင် စာဆိုနတ်သျှင်နောင်သည် ဓာတုကလျာကို မျှော်မှန်းမထားဘဲ ရုတ်တရက်မြင်ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားမှုနှင့် အမြင်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ဓာတုကလျာ၏ လုပတင့်တယ်ဟန်မှာ နှိုင်းယှဉ်စရာ မရှိပုံကို 'တင့်လှပေဟန် ဘက်မရန်တည့်' ဟု ဖွဲ့ပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်စရာ နှစ်ယောက်မရှိသော သဘောကို 'ဘက်မရန်'ဟု ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် ဖွဲ့ဆိုသည်။ ထိုအဖွဲ့သည် ခံစားမှုထက်ကျော်လွန်၍ တန်ဖိုးဖြတ်ချက်သဘော သက်ဝင်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ဓာတုကလျာ၏ အလှသည် နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်က နတ်သမီးလေး ဆင်းသက်လာပုံနှင့် တူပါသည်ဟု ခံစားမိ သည်။ ထိုခံစားမှုမှတစ်ဆင့် တန်ဖိုးဖြတ်ချက်သဘောကို 'ခြောက်တန်နတ်ရွာ၊ ဘုံက လာသို့' ဟု ဥပမာအလင်္ကာဖြင့် ဖွဲ့ဆိုပြသည်။ တဒင်္ဂအတွင်း၌ စာဆို၏စိတ်သည်

မင်းသမီးအပေါ်သို့ တိမ်းညွတ်ကာ နတ်သမီးလေလား၊ တောင်ညာစံဒေဝီ မဟေသီလေလားဟု ယုံမှားတွေးတောနေဟန်များကို–

"မရည်းမထင်၊ ဖြုတ်ချည်းမြင်က၊

နတ်ပင်ယိုးမှား၊ ဝိုးဝါးတွေးချွတ်၊

စိတ်နှလုံးညွတ်သည်၊ ဘုံထွတ်နန်းတောင်နေတို့လော"[၁]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

ရည်ရွယ်မထားဘဲ ရုတ်တရက်တွေ့ရပုံ တွေ့လိုက်ရသည်နှင့် စိတ်အားလုံး တိမ်းညွတ်သွားပုံ၊ ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်ရပုံ၊ ခံစားမှုဖြစ်စဉ်အားလုံးပါအောင် ရေးဖွဲ့တင်ပြထားသည်။ 'စိတ်နှလုံးညွတ်သည်' ဟူသောစကားသည် ကျစ်လျစ်ပြီး နတ်သျှင်နောင်၏ ခံစားမှုအားလုံးကိုလည်း ထိထိမိမိ ဖော်ပြနိုင်စွမ်း ရှိသည်။ 'ဘုံထွတ်နန်းတောင်နေတို့လော' ဟူသောအဖွဲ့သည် သံသယောပမာ အလင်္ကာမြောက်သည်။ ဝေဝေဝါးဝါး စိတ်လှုပ်ရှားမှုများနှင့် အလှကို တန်ဖိုးဖြတ်နေသည့်သဘော ပေါ်လွင်နေအောင် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ အခြေအနေ အချိန်အခါအရ ရှင်ပြသည့်ဟန်ကို မပြဘဲ ညှိုးငယ်နွမ်းလျဟန်ကိုပေါ်နေသည့် ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုများနှင့် ဓာတုကလျာ၏အလှကို–

"ပန်းမာလ်ရေးချေ၊ ထုံးနေမကြော၊

ပတ်လျောဆံကြာ၊ ကျတိုင်းသာလျှင်၊

ရွှေဝါပိတ်ရှင်း၊ ထည်ချင်းစံပယ်၊

နံ့ကြွယ်လှိုင်ကြူ၊ မဥ္ဇူမျက်မည်း၊ ပေါ်ထပ်စည်းနှင့်"[၂]

ဟု သရုပ်ဖော် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

ကပိုကယို ဆံပင်အနေအထား၊ မျက်နှာလိမ်းခြယ်မှု အနေအထား၊ ရိုးရိုးဝတ်ဆင်လာမှု အနေအထားများကို စာဖတ်သူ၏စိတ်မျက်စိ၌ ထင်ယောင်မြင်ယောင်လာအောင် အနုစိတ် သရုပ်ဖော်ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ထိုအဖွဲ့က ဓာတုကလျာ၏အလှ၌ အလုံးစုံတိမ်းညွတ်နေသော စာဆိုနတ်သျှင်နောင်၏ စိတ်အခြေအနေကို တင်ပြနိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ စာဆိုသည် ဓာတုကလျာ၏အလှကို ရေးဖွဲ့၍ မရောင့်ရဲနိုင်ပါ။ စကားလုံး

[၁] ချမ်းမြ၊ ဦး(ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၁၂၇။

[၂] ချမ်းမြ၊ ဦး(ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃။

အလှအပများကို ရွေးချယ်နိုင်သူပီပီ အသားအရည်၏ လတ်ဆတ်ချောမွေ့မှု၊ ဝင်းဝါ တောက်ပပုံကို ပေါ်လွင်စေရန်–

"ပြာပြာလတ်လတ်၊ မွတ်မွတ်ညက်ညက်၊

ရွှန်းရွှန်းစက်မျှ၊ ဝင်းလက်ရောင်ရွှေ၊ အခေါင်ပေတည့်"[၁]

ဟု ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပြန်သည်။

ထိုနေရာ၌ အလှသရုပ်ကို ပေါ်လွင်စေမည့် 'ပြာ၊ လတ်၊ မွတ်၊ ညက်၊ ရွှန်းရွှန်းစက်၊ ဝင်းလက်' ဆိုသည့် စကားလုံးများကို ရွေးချယ်စီကုံးထားသည်။ အသံသဘောအရ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်လာအောင် ထိုစကားလုံးများကို နှစ်ကြိမ်ထပ် ဝိစ္ဆာစကားလုံးများဖြင့် သုံးနှုန်းရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ စကားလုံးများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ရုပ်အလှကို အသံအလှဖြင့် ထပ်ဆင့်တန်ဆာဆင်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဒုတိယပိုဒ်တွင်မူ နွေဥတုကို နောက်ခံပြု၍ ခေတုကလျာ၏အလှကို ဖွဲ့ဆိုပြန် သည်။ နွေသရုပ်ကိုရေးရာ၌လည်း စာဆိုသည် အနုစိတ်ကျလှသည်။ ရွက်ဝါဟုသာ သာမန်မဖွဲ့ဘဲ အဝါရောင်နှင့်အနီရောင် ရောနှော၍နေသည့် သစ်ပင်တို့၏ အသွေး အရောင် ပြောင်းလဲလာဟန်ကို စာဖတ်သူတို့၏ စိတ်မျက်စိ၌ ထင်မြင်လာစေရန်–

"ရင့်မြရွှေကျန်၊ ရွက်မပွန်တည့်

ဝါကြန်နီမောင်း၊ ပင်တိုင်းပြောင်းက"[၂]

ဟု သရုပ်ဖော်ခဲ့ပါသည်။ စကားလုံးကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်နှင့် နွေသရုပ်ကို ပေါ်လွင်အောင် ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ အစိမ်းရောင် ရွှေရောင်ရောသော သစ်ရွက်များ ကျန်ရှိနေသေးသည်။ တစ်ချို့ ကြွေသွားပြီဖြစ်၍ ကျိုးတို့ကျဲတဲဖြစ်နေပုံကို 'ရင့်မြရွှေကျန်၊ ရွက်မပွန်တည့်' ဟု သရုပ်ဖော်ထားသည်။ အဝါရောင်နှင့် အနီရောင်တို့ ရောယှက်၍နေဟန်ကို 'ဝါကြန် နီမောင်း၊ ပင်တိုင်းပြောင်းက'ဟု အရောင်ပြစကားလုံးများကို ပေါင်းစပ်၍ သရုပ်ဖော် ထားသည်။

ခေတုကလျာ၏အလှကို ဖွဲ့ရာ၌လည်း ခံစားမှုမှ ပေါက်ဖွားလာသော စကားလုံးများဖြစ်သည့်အလျောက် သိပ်သည်းကျစ်လျစ်လှပသည်။ အသက်ကိုပင် ပုံအပ်ချင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ အမြဲလှနေသူကလေးဟုဆိုသည့် အလှနှင့်ခံစားမှုကို ပေါင်းစပ်ကာ 'သက်ပေါင်းထင်ယုံ၊ လှနိတုံ'ဟု ဖွဲ့သည်။ အသားအရောင်၏အလှကို

[၁] ချမ်းမြ၊ ဦး(ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၁၂၈။

[၂] ချမ်းမြ၊ ဦး(ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၁၂၈။

ဖွဲ့ရုံသာမက ပါးပြင်တွင် အကြောစိမ်းကလေးများ ယှက်သန်းကာ မွေးညင်းနုနုကလေး များနှင့် လှပပုံကို–

"ပယင်းရွှေရည်၊ ပွတ်လဲ့ကြည်သို့
မြရည်ကြောစိမ်း၊ လဲ့လဲ့ရှိမ်းမျှ"[၁]

ဟု ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ စာဆို၏ ချစ်ခြင်းမေတ္တာသက်ရောက်မှုကို စကားလုံး အသုံးအနှုန်းများက ဖော်ပြနေသည်။ စာဆို၏ တန်ဖိုးဖြတ်ချက်များကို 'ခပ်သိမ်း ကလျာ၊ ရှုဘွယ်သာလျှင်၊ ကြာနတ်တန်းဆောင် နေတို့လော' ဟူသောစကားလုံးများက ဖော်ပြနေသည်။ ဓာတုကလျာ၏အလှကို နတ်သမီးလေးနှင့်နှိုင်း၍ မရောင့်ရဲသောအခါ ကြာနတ်သမီးကလေးနှင့်လည်း တင်စားရေးဖွဲ့ထားသည်။ မင်းသမီး၏ အလှသည် သဘာဝအလှသာဖြစ်ကြောင်း အဆင်တန်ဆာအလှ မဟုတ်ကြောင်း ပေါ်လွင်စေရန်–

"သိင်္ဂါလျှံတောက်၊ လက်ကောက်လက်ကျပ်၊ ရည်လျှပ်ဆံကျင်၊
မှုမဆင်လည်း၊ တိုင်းပင်တင့်မှတ်၊ လှခေါင်ထွတ်သည်"[၂]

ဟု ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသည်။ 'ရည်လျှပ်ဆံကျင်၊ မှုမဆင်လည်း' ဟူသောအဖွဲ့တွင် ယတိပြတ် အဖွဲ့များ ပါဝင်ပါသည်။ ပဒများကိုချိတ်ဆက်ရာတွင် အချိတ်အဆက်မိကာ အလိုလို အနက်အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်နေသည်။

တတိယပိုဒ်၌ မိုးရာသီ၏အလှကို နောက်ခံပြုကာ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ မိုးမင်းသည် နေ့စဉ်ရက်ဆက် ရွာသွန်းနေပါသည်။ ယုဂန္ဓိုရ်တစ်တောင်လုံးကို မြရည် တို့ဖြင့် ဖုံးထားသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်ဟု ဖွဲ့ဆိုဟန်ကို–

"ဆင့်ချစွေသွန်၊ ရက်မချန်တည့်၊
ယုဂန်အလုံး၊ မြရည်ဖုံးသား"[၃]

ဟု ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။

ဓာတုကလျာသည် အလှဆုံး ဖြစ်သည်။ အလှကျက်သရေများသည်လည်း သူ့၌ စွဲမြဲခိုင်မာနေသည်ဟူသော သဘောကို 'လှဆုံးတင့်နေ၊ ထုံသရေ' ဟု စကားလုံး ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်နှင့် ထူးခြားအောင် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဓာတုကလျာတွင် အပြစ် ခြောက်ပါးကင်းစင်သည်။ ထိုသဘောကိုပင် စာဆိုက ရိုးရိုးမဖွဲ့ဘဲ မင်းသမီးလေးနှင့်

[၁] ချမ်းမြ၊ ဦး (ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၁၂၈။
[၂] ချမ်းမြ၊ ဦး (ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၁၂၈။
[၃] ချမ်းမြ၊ ဦး (ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၁၂၈။

တွေ့လျှင် အပြစ်အားလုံးသည် ရိုင်းသွားရသည်။ ဝေးသွားရသည်။ ရှောင်သွားရသည် ဟူသောသဘောဖြင့် 'ထွေထွေကြည့်တိုင်း၊ ပြစ်မျိုးရိုင်းသည်' ဟု ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ပြစ်မျိုးရိုင်းဟူသော စကားလုံးသည် နတ်သျှင်နောင်၏ ခံစားမှုမှ ပေါက်ဖွားလာသော ကျစ်လျစ်သိပ်သည်းပြီး အနက်ထိရောက်သည့် စကားလုံးဖြစ်သည်။ အချစ်ခံစားမှု များကြောင့် စကားလုံးများသည် ဖွဲ့၍မကုန်နိုင်အောင် ရင်တွင်းမှ ပေါက်ဖွားလာသည်။ ဓာတုကလျာ၏အလှသည် အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် လှော်ထားသော ရွှေကဲ့သို့ သန့်စင် ဝင်းပသည်ဟူသော သဘောကို 'စံခိုင်းလှော်သစ်၊ ရွှေနှယ်နှစ်မျှ' ဟူသော ဥပမာ အလင်္ကာနှင့် တင်ပြသည်။ စာဆိုသည် ဓာတုကလျာ၏ အလှတရား၌ အပြစ်ဟူသ၍ မရှိဟူသော သဘောကို ထပ်တလဲလဲဖွဲ့သည်။ ခံစားမှုမှပေါက်ဖွားလာသော စကားလုံး များမှာလည်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မတူဘဲ တစ်မူထူးခြားဆန်းသစ်သည်။ ပြစ်မျိုးရိုင်းသည် သဘောကို 'တင်ပြင်မစက် လှဲ့လှဲ့ညက်' ဟု ဖွဲ့ပြန်သည်။ ချစ်သူ၏အလှကို ဖွဲ့ရာတွင် စကားလုံးများမှာလည်း အဆုံးမရှိပုံကို စာဆိုက 'အကျော်ပျံ့မွှန်း၊ ဝင်းငြိမ့်ရွှန်းကို' ဟု အနက်ချင်းတူပြီး အလှကို ပေါင်းစည်းဖော်ပြနိုင်သည့် စကားလုံးများကို အသစ်ထွင်၍ ဖွဲ့ဆိုပြန်သည်။ စာဆို၏ ခံစားမှုကို 'အူသည်းစုညွတ်၊ သက်လုံးပြတ်သည်' ဟု ဖော်ပြသည်။ အလှကိုခံစားရင်း တန်ဖိုးဖြတ်ချက်ကို 'တောင်နန်းနေလော၊ နတ်ပေလော' ဟု ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသည်။ စာဆိုသည် ဓာတုကလျာနှင့် ရုတ်တရက် မြင်တွေ့လိုက်ရသည့် အချိန်မှာပင် ချစ်မေတ္တာတို့ ပေါက်ဖွားလာရပုံကို–

> "မရည်းမထင်၊ ဖြုတ်ချည်းမြင်က၊
>
> ထပ်မိဖြုတ်ချည်း၊ မြော်ကတည်းက"[၁]

ဟု ထပ်တလဲလဲ ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ 'တင့်လှပေဟန်' ချီ ရူပကလျာဘွဲ့ရတုတွင် စာဆို၏ တဒင်္ဂစိတ်လှုပ်ရှားခံစားမှုများ ပေါ်လွင်အောင် အလှဆုံး၊ အကျစ်လျစ်ဆုံး၊ စကားလုံးများဖြင့် ဖွဲ့စပ်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၃၊ ၂။ 'ဆွတ်ပျံ့ဖွယ်အောင်' ချီရတု အကြောင်းအရာ

စာဆိုနတ်သျှင်နောင်သည် တောင်ငူခေတ်၏ စစ်သည်သူရဲကောင်းတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည့်အလျောက် ချစ်သူနှင့်ဝေးရာဆီသို့ စစ်ချီတက်ရသည်။ ရာသီဥတုသဘာဝ အမျိုးမျိုးကို တွေ့ကြုံရတိုင်း ချစ်သူကို တမ်းတသတိရသည်။ 'ဆွတ်ပျံ့ဘွယ်အောင်' ချီ

[၁] ချမ်းမြ၊ ဦး (ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၁၂၈။

ရတုတွင် ရာသီသဘာဝနှင့် အလွမ်းစိတ်တို့ကို ယှဉ်တွဲရေးဖွဲ့ထားသည်။ ရာဇဝင်ကို လေ့လာလျှင် နတ်သျှင်နောင်သည် ကဗျာ လင်္ကာ အနုပညာတို့၌ ထူးချွန်သူဖြစ်သည်ဟု မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ သူ၏သမိုင်းကိုကြည့်လျှင် ဟံသာဝတီ အခြေမခိုင်သည့် အချိန်တွင် ရခိုင်ဘုရင်နှင့်ပေါင်းပြီး ဟံသာဝတီကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ဟံသာဝတီဘုရင် ငါးဆူဒါယကာမင်းနှင့် မိဖုရားကို တောင်ငူသို့ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ပြီး လုပ်ကြံခဲ့သည်။ အနောက်ဘက်လွန်မင်းက တောင်ငူကို လာရောက်တိုက်ခိုက်၍ စစ်ရှုံးသည်။ တောင်ငူမှန်နန်းတော်၏ မှန်ကင်းကို ချခဲ့သောအခါတွင် နတ်သျှင်နောင်သည် ထီးနန်းကို ဆုံးရှုံးရဘိသကဲ့သို့ အပြင်းအထန် ခံစားရသည်။ အနောက်ဘက်လွန်မင်း၏ လက်အောက်ခံဖြစ်ရခြင်းကို အလွန်ခံပြင်းသည်။ ထို့ကြောင့် သန်လျင်စား ပေါ်တူဂီလူမျိုး 'ဒီဘရစ်တို'နှင့် ပေါင်းခဲ့သည်။ ဒီဘရစ်တိုကို တောင်ငူသို့ ပင့်ဆောင်သည်။ ထိုရာဇဝင်ကြောင်းဖြစ်ရပ်အရ ကြည့်လျှင် နတ်သျှင်နောင်သည် လက်ရုံးရည် နှလုံးရည် ထူးချွန်ပြောင်မြောက်သည်နှင့် အမျှ စိတ်ဆန္ဒကြီးမားသူ၊ မျှော်လင့်ချက်ကြီးမားသူ၊ ဘုရင်အဖြစ်ကို မျှော်မှန်းခဲ့သူတစ်ဦး အဖြစ် မှန်းဆရပါသည်။ 'ဆွတ်ပျံ့ဘွယ်အောင်' ချီ ရတုတွင် ပါဝင်သော 'ပန်းထွတ်ချာ'၏ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုရာ၌လည်း တစ်ချို့ပညာရှင်များက ထိုသဘောကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ကြဟန် တူပါသည်။ 'ဆွတ်ပျံ့ဘွယ်အောင်' ရတုသည် နတ်သျှင်နောင်၏ လျှို့ဝှက်ခံစားမှုကို ပဟေဠိဆန်ဆန် ရေးဖွဲ့ထားသော ရတုတစ်ပုဒ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

'ဆွတ်ပျံ့ဘွယ်အောင်' ချီရတု၏ပထမပိုဒ်တွင် နွေနှောင်းလသဘာဝကို ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ မိုးကောင်းတစ်ခုလုံးသည် ဝေမှောင်အုံ့ပျနေသည်မှာ လွမ်းဆွတ်ဖွယ်ကောင်းလှပါသည်။ နွေရာသီကုန်ဆုံးခါစအချိန်တွင် မိုးသံတို့ကို ကြားလာရပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခွင်လုံး၌ မိုးသံများ၊ မိုးတိမ်များဖြင့် လွှမ်းမိုးနေသောအခါ စာဆိုသည် အဖော်ကင်းနေသူဖြစ်၍ လွမ်းရပါသည်။ အသည်းကြွေလွယ်အောင် လေကလည်း ပြင်းထန်စွာ တိုက်ခတ်နေသည်။ ညိုမှောင်ရိပ်တို့ သန်းလျက်ရှိသည်။ တစ်ချက်တစ်ချက်တွင် လျှပ်ပန်းလျှပ်နွယ်များ ဖြစ်ပေါ်နေသည်ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

ဒုတိယပိုဒ်တွင်မူ တိမ်တောင်တိမ်ရိပ်တို့ လွှမ်းမိုးထားသောကြောင့် နေရောင်ခြည်ကို မမြင်ရပါ။ ရေတံခွန်များကလည်း အရှိန်အဟုန်နှင့် စီးကျနေသည်။ တိမ်တောင်တိမ်လိပ်တို့ကလည်း ဘယ်ညာတွင်ပိတ်ဖုံး၍ ရှာတော့မည်ဟန်ပြုနေသည်။ ရွာတော့မယောင်ဖြစ်နေသည်။ ထိုအချိန်တွင် နန်းတော်၏ပြူတင်းဝမှ မျှော်ကြည့်လိုက်ရာမှ ဘုန်းတန်ခိုးကြီးလှသော မည်သည့်ပန်းနှင့်မျှ မနှိုင်းအပ်သည့်ပန်းကို သတိပြုမိပါသည်။ ထိုပန်းကို မြင်မိသည်နှင့် မျက်စိများ မှုးဝေမတတ် ခံစားရပါသည်ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ တတိယပိုဒ်တွင်မူ နိဗ္ဗာန်ဆိုသည့် ဆုမြတ်ကို ရည်ရွယ်၍ အကျင့်သီလတို့ကို စောင့်ထိန်းခြင်း၊ ထိုအချိန်တွင် ရှေးရိုးနိမိတ်ပြသည့်အနေနှင့် သာမန်လူတို့နှင့် မထိုက်တန်၊

မင်းတို့နှင့်သာ ထိုက်တန်သည့် ပုလဲကဲ့သို့ ဖြူဖွေးသော အဆင်းအဝါရှိသည့် ပန်းထွတ်ချာကို မြင်လိုက်ရပါသည်။ ထိုအခါတွင် မိမိ၏ စိတ်ရည်မှန်းချက်များ ပြည့်ဝတော့မည်ဟု ယုံကြည်ခံစားမိပါတော့သည်ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

အရေးအဖွဲ့

နွေရာသီကုန်ဆုံးလုနီးသည်နှင့် မိုးရာသီသို့ ကူးပြောင်းတော့မည့် အသွင်သဏ္ဌာန်ဟန်ပန်တို့ကို စာဆိုက–

"ဆွတ်ပျံ့ဘွယ်အောင်၊ ယုဂန်တောင်က

ဝေမှောင်အုံ့ပျ၊ နွေနှောင်းလကို

ခြိမ့်မျှသံလေး၊ ရင့်ရူကြွေးက

နီးဝေးပတ်ကုံး၊ တိုင်းအလုံးဝယ်"[၁]

ဟု သရုပ်ဖော် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ၄ ၃ ၂ ကာရန်ကိုယူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသောကြောင့် မိုးဦးကျတော့မည့် အသွင်ဟန်သည် ဖတ်ရှုသူတို့၏ စိတ်အစဉ်၌ တဖြည်းဖြည်း ထင်မြင်လာစေပါသည်။ လွမ်းဆွတ်ဖွယ်ကောင်းသည့် ရှုခင်းကို ဖွဲ့ရာ၌ 'အောင်၊ တောင်၊ မှောင်' ဟူသည့် သံလွင်ကာရန်များကို သုံးထားသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် မိုးသံတို့ကို ကြားလာရသည့် အနေအထားကို ဖွဲ့ရာ၌ 'လ၊ မျှ' ဆိုသည့် သံလတ်ကို ပြောင်း၍သုံးပါသည်။ မိုးသံပြင်းထန်လာသည့် သဘောကိုပြရာတွင် 'ခြိမ့်မျှသံလေး၊ ရင်ရူကြွေးက၊ နီးဝေးပတ်ကုံး၊ တိုင်းအလုံးဝယ်' အသံလေးကာရန်များကို ရွေးထားသည်။ သံလေးအသံများကြောင့် မိုးသံတို့သည် ပို၍ ကြားယောင်လာရပါသည်။ ဖော်မဲ့သူ၏ စိတ်နှလုံး ညှိုးချုပ်ရပုံကို 'ညွတ်ရုံးကြာတူ၊ ဘော်နည်းသူကို' ဖော်ဟု ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ ကြာဖူး၏ ညှိုးခွေနေပုံနှင့် နှိုင်းယှဉ်ထားသည်။ မိုး၏အရိပ်အယောင်အမျိုးမျိုးကို စာဆိုက–

"မြဟန်ရောင်ချိပ်၊ မှိုင်းတည့်ရိပ်လျက်

လျှပ်ဝါပြက်သန်း၊ တိမ်ညိုတန်းသည်"[၂]

ဟူ၍ အသွေးအရောင်အခြေအနေကို ပေါ်လွင်စေသည့် စကားလုံးများကို ပေါင်းစပ်၍ သုံးနှုန်းထားသည်။

---

[၁] မြကေတု၊ ဦး (ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၈၉။

[၂] မြကေတု၊ ဦး (ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၉၀။

ဒုတိယအပိုဒ်တွင်–

“ပတ်ခြံ့ကွယ်မှောင်၊ ထွန်းနေရောင်ကို

တိမ်တောင်တက်ခြည်၊ ပိတ်ဖုံးသည်နှင့်”[၁]

ဆိုသောအဖွဲ့၌ ယတိပြတ်စပ်နည်းများကို တွေ့ရသည်။ ကဗျာအဖွဲ့သည် စကားပြေကဲ့သို့ အလိုလို အဆက်အစပ်မိသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်သည်။ မိုးသည် ရွာတော့မည့် ဟန်ဖြင့် ရှိနေသော်လည်း မရွာသေးပေ။ ထိုကဲ့သို့ ရွာတော့မည့် ဟန်ဆောင် နေပုံကို ‘ဘယ်ညာပတ်ချုပ်၊ ရွာသရုပ်နှင့်’ ဟု ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် သုံးထားသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ရာသီဥတုအခြေအနေကို နောက်ခံပြု၍ ဇာတ်ဆောင်၏အမြင်၊ အတွေး၊ ခံစားမှုများကို ဖွဲ့ဆိုသည်။ နတ်သျှင်နောင်သည် စာဆို၏ ပဟေဠိဆန်သော စိတ်ခံစားမှုကို ဖွဲ့ရာတွင် နောက်ခံဝန်းကျင်အခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်ဖွဲ့ထားသောကြောင့် ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ပမာ ခံစားထင်မြင်မိသည်။

ထိုသို့သော ရာသီဥတုအခြေအနေမျိုးတွင် မွေးတုကင်းပန်းကို မြင်ရသည့် နေရာဌာနကိုလည်း–

“ရွှေသာပြောင်ဝင်း၊ နန်းပြတင်းက”

ဟု ရေးဖွဲ့ပါသည်။ အချိန်ကာလကို ‘လေညှင်းမြူးရွှင်၊ ကြည့်စဉ်တွင်၌’ ဟု ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။

ပန်းကိုမူ မည်သည့်ပန်းဟုမပြောဘဲ ဘုန်းတန်ခိုးကြီးသူတို့သာ ဆင်ထိုက်သော ‘မမှူ ပန်းချင်း၊ မွေးတုကင်း’ဟု ရေးဖွဲ့ဆိုသည်။ ထိုပန်းကို ရှုမြင်လိုက်သည်နှင့် မျက်စိမူးလည် သီတော့သည်ဟု ဖွဲ့ဆိုသည်။ စာဆို နတ်သျှင်နောင်သည် အနုပညာရှင်ပီပီ သူ၏ ခံစားချက် အတွေးများကို ပဟေဠိဆန်ဆန်ဖွဲ့သည်။ ကဗျာဖတ်ရှုသူတို့၌ မည်သည့်ပန်း ဖြစ်သနည်း။ မည်သည့်အတွက် စာဆိုသည် မျက်စိ မူးလည်ရသနည်းဆိုသည့် အမေးများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

တတိယပိုဒ်တွင်မူ စာဆိုသည် နိဗ္ဗာန်သို့ရည်၍ ကံသုံးပါးကို စောင့်ထိန်းလျက် ရှိသည်။ တစ်ဖက်မှာလည်း ရည်မှန်းချက်ဆန္ဒများ ရှိသည်။ စာဆို၏ ရည်မှန်းချက် ဆန္ဒမှာ ပြည့်တော့မည်ဟု ထင်မြင်လာမိသည်။ ထို့နောက် စိတ်နှလုံးကြည်ရွှင်လာ ရသည့်သဘောများကို ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ထိုအဖွဲ့၌ ဒုတိယပိုဒ်တွင် ပါခဲ့သော ‘မမှူပန်းချင်း၊

---

[၁] မြကေတု၊ ဦး (ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၉၀။

မွေးတုကင်းကို'ပင် ထပ်ဆင့်၍ ဖွဲ့သည်။ တတိယပိုဒ်၌ 'ဖြစ်ခဲဆင်းဝါ၊ ပန်းထွတ်ချာကို' ဟု ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ ထိုပန်းထွတ်ချာကို မြင်လိုက်ရရုံနှင့်–

"ကြမ္မာကြိုက်ဆုံ၊ မြော်ရတုံက
အာရုံရွှင်ကြည်၊ ပြည့်တော့မည်ဟု
မှတ်ရည်တရုံး၊ ဓိဋ္ဌာန်သုံးသည်
နှလုံးမြဲတည်၊ ပီတော့သည်"[၁]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

စာဖတ်သူအနေနှင့် ပန်းထွတ်ချာကို ပို၍စိတ်ဝင်စားလာကြသည်။ တောင်ငူခေတ် စာဆို နတ်သျှင်နောင်၏ ပဟေဠိဖွဲ့ထားခဲ့သော ပန်းထွတ်ချာကို ယနေ့တိုင် ကဗျာဖတ်သူနှင့်ပညာရှင်တို့က တွေးတောအဖြေရှာနေရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ပန်းထွတ်ချာကို တစ်ချို့က သကျမဥ္ဇူဘုရားဟု ဆိုသည်။ သကျမဥ္ဇူဘုရားသည် နတ်သျှင်နောင် အမြဲတမ်း ဖူးမြော်ရသည့်အတွက် စိတ်နှလုံးအေးချမ်းသွားသည်ဟု ဆိုလေသလောဟု တွေးကြသည်။ နတ်သျှင်နောင်၏ ဘဝစိတ်ထားတို့နှင့် ဆက်စပ်ကြည့်လျှင် နတ်သျှင်နောင်သည် တောင်ငူဘုရင် ဖြစ်လာသည်။ သို့ရာတွင် တောင်ငူထက် တစ်ဆင့်မြင့်၍ အရှိန်အဝါကြီးမားသော ဟံသာဝတီထီးနန်းကို မှန်းလေသလောဟုလည်း တွေးတောကြသည်။ တစ်ချို့ကလည်း နတ်သျှင်နောင် အမြတ်နိုးဆုံးဖြစ်သော၊ နတ်သျှင်နောင် ချစ်မြတ်နိုးရသော ဓာတုကလျာကို ရည်ရွယ်သလောဟုလည်း တွေးတောကြပါသည်။ ထိုအတွေး သုံးမျိုးစလုံးသည် ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိသည်။ ယနေ့တိုင်အောင် ပညာရှင်တို့ တွေးတောကြံဆကြပါသည်။ နတ်သျှင်နောင်သည် ခံစားမှုပြင်းပြသူပီပီ ကဗျာဖွဲ့ဆိုရာ၌ ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်သည့်အလျောက် သူ၏မျှော်မှန်းချက် စိတ်ကူးတို့ကို ပဟေဠိဆန်ဆန် ရေးဖွဲ့၍ထားခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်။ ထိုသို့ အဖြေရှာနေရခြင်းသည်ပင် ကဗျာ့အရသာကို ခံစားနေရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

၃၊ ၃။ **'ပေါ်နွေလလျှင်' ချီရတု**

စာဆိုနတ်သျှင်နောင်သည် စစ်သည်စာဆို ဖြစ်သည်။ သူ၏ ဘဝလုပ်ငန်းဖြစ်သော စစ်သည်ဘဝ ခရီးလမ်းတစ်လျှောက်တွင် ရတုကဗျာဖွဲ့စရာ ခံစားမှုများကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သည်။ 'ပေါ်နွေလလျှင်' ကဗျာသည် နွေရာသီ တန်ခူးလတွင် ချစ်သူနှင့်အတူ ကဆုန်လညောင်ရေသွန်းပွဲကို ဆင်နွှဲရမည်ဟု မှန်းထားရာမှ စစ်တာဝန်ဖြင့်

---

[၁] မြကေတု၊ ဦး (ပါမောက္ခ)၊ ၁၉၆၃၊ ၉၀။

မရောက်နိုင်ခဲ့ပေ။ နွေရာသီကုန်ဆုံး၍ မိုးရာသီသို့ ကူးပြောင်းစတွင် ပွင့်လာသော ပန်းကလေးများကို မြင်ရသောအခါ ချစ်သူကိုမှန်းဆ၍ လွမ်းတရပြန်သည်။ စာဆိုသည် မိမိ၏ခံစားမှုထက် ချစ်သူလေး၏ ပန်းလျှနွမ်းခွေကာ လွမ်းနေရှာမည့် အခြေအနေကို မှန်းဆ၍ ပူပန်ရပုံကို အလေးပေး ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ပေါ်နွေလလျှင်ရတု၏ ပထမပိုဒ်တွင် နွေရာသီကုန်ဆုံး၍ မိုးရာသီသို့ ကူးပြောင်းကာစ နွေနှောင်းလရာသီ မိုးရွာတော့မည့်ဟန် ရှိနေပုံကို ရေးဖွဲ့ထားသည်။

နွေနှောင်းလရာသီတွင် မင်းလွင်မြူခိုးများနှင့် တိမ်ညိုများကို မှိုင်းညို့နေသည်။ မိုးခြိမ်းသံများကိုလည်း ကြားရသည်။ ကဆုန်ညောင်ရေသွန်းပွဲတော်ကို ချစ်သူနှင့် အတူ ဆင်နွှဲမည်ဟု မျှော်လင့်ထားသော်လည်း မလာနိုင်ခဲ့ပေ။ ချစ်သူမယ်ကလေး အနေနှင့် လွမ်းစိတ်ဖြင့် ညှိုးနွမ်းနေသကဲ့သို့ စာဆိုမှာလည်း ချစ်သူထံသို့ ပြန်လိုစိတ်များနှင့် 'ငှက်သွင်ပျံကြွမတတ်' ဖြစ်နေရပါသည်ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

ဒုတိယပိုဒ်တွင် မိုးရာသီသို့ ကူးပြောင်းတော့မည်ဖြစ်၍ စံပယ်၊ မြတ်လေး၊ စကားဆိုသည့် အဖြူရောင်ပန်းများ ပွင့်နေသည်။ ရာသီပန်းကလေးများကို ချစ်သူအား ဆင်ပေးလိုသော်လည်း အချိန်လွန်ခဲ့ပါသည်။ ချစ်သူလေးသည် မိမိမရောက်လာသည့် အတွက် ဝမ်းနည်းပြောင်းခွေကာ ရှိလိမ့်မည်ကို မှန်းဆတွေးတောနေမိသည်ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

တတိယတစ်ပိုဒ်တွင်မူ စစ်မထွက်မီက ချစ်သူလေးအား ယုယုယယ၊ ချိုချို သာသာ ချော့မော့နှစ်သိမ့်ခဲ့သည်။ ကဆုန်လတွင် ပြန်လာမည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ထိုစကားကို ယုံကြည်၍ ချစ်သူလေးသည် ခြူးပန်း၊ ခြူးနွယ်ကလေးများနှင့် တန်ဆာ ဆင်ထားသော၊ အလှဆင်ထားသော ညောင်စောင်းနှင့်ခေါင်းအုံးထက်ဝယ် ခွေပြောင်းလျက် နေလိမ့်မည်ကို တွေးတောလွမ်းဆွတ်နေလိမ့်မည်ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

နွေရာသီ ကဆုန်လတွင် မိုးသံများကို ကြားရစပြုလာသည်။ တိမ်ညိုများလည်း အထပ်ထပ်ပိတ်ဆို့လျက် မုန်တိုင်းဆင်မည့်ဟန် ရှိနေသည်။ လျှပ်ပန်းများလည်း လက်နေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ရာသီသဘာဝအခြေအနေကို စာဆိုက–

> "ပေါ်နွေလလျှင်၊ တောင်ကခြိမ့်မြူး
>
> မင်းလွင်ဦးနှင့်၊ ပျံ့ပျူးချုပ်ဆိုင်း
>
> မုန်တိုင်းဆင်လို၊ တိမ်ညိုမှိုင်းထပ်၊ ပြက်လျှပ်ပြကာ"[၁]

---

[၁] နတ်သျှင်နောင်၊ (တောင်ငူဘုရင်)၊ ၁၉၆၆၊ ၂၀။

သရုပ်ဖော် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ နွေရာသီပင်ဖြစ်သော်လည်း မိုးဘက်သို့ နီးလာသောကြောင့် မိုးရွာတော့မည့် အသွင်ဟန်များ မြင်ရပုံကို သရုပ်ဖော်ရာ၌ အသံကိုပါ ကြားယောင်လာအောင် ဖွဲ့ထားသည်။ မိုးရွာတော့မည့်ဟန် လွှမ်းမိုးနေဟန်ကို သရုပ်ဖော်ရာ၌– 'မြူး၊ ဦး၊ ပြူး၊ တိုင်း၊ မှိုင်း၊ ဆိုင်း' ဟူသည့် သံလေးကာရန်များကို သုံးထားခြင်းဖြင့် ပြင်းထန်သည့်ရာသီသဘာဝကို သရုပ်ပေါ်လာအောင် အသံများက ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည်။ ထို့အပြင်– 'လ၊ က၊ ထပ်၊ လျှပ်' ဆိုသည့် သံလတ်များကလည်း ရာသီဥတု၏ မသာယာသောသဘောကို ဖော်ပြနေသည်။ မိုးရွာသည်ကိုပင် စာဆို၏ အနုပညာစိတ်ကူးတွင် ပန်းပွင့်ကလေးများကျလာသည်နှင့် အသွေးအရောင်မဲ့မိုးပွင့်များကိုပင်၊ အသွေးအရောင်နှင့် ခံစားနိုင်အောင် ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ထိုသဘောကို 'စိမ်းဝါမိုးပန်း၊ ထွေထွေစွန်းက' ဆိုသည့်အဖွဲ့နှင့် ဖော်ပြ ထားသည်။ ချစ်သူတို့၏ သဘာဝအတိုင်း ဆုံတွေ့ရမည့်ရက်ကို မျှော်လင့်နေရသည့် ပုံကို 'ရေသွန်းသာကြည်၊ ပျော်ရမည်ကို၊ မြရည်သက်မှတ်၊ ရောက်ခဲ့လတ်' ဟု ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ချစ်သူ၏အလှကို ဖွဲ့ရာ၌လည်း 'ပြာစင်ရွှန်းလတ်၊ ဖြူဝင်းမွတ်' ဟု ဖွဲ့ဆိုရာတွင် ကျစ်လျစ်သိပ်သည်းစွာ ဖွဲ့ဆိုထားသော သမသ်ပုဒ်ဖြင့် ဖွဲ့သည်။ အသားအရည်၏ လတ်ဆတ်မှု၊ စင်ကြယ်မှု၊ ညက်ညောမှု၊ ဝင်းဝါစိုပြေမှုဆိုသည့် အလှအားလုံးကိုဖော်ပြနိုင်သည့် စကားလုံးများကို စုစည်းပေါင်းဖွဲ့ကာ သမသ်ပုဒ်များဖြင့် တင်ပြသည်။ မယ်ကလေး၏ချစ်သူ မလာနိုင်သောကြောင့် ညှိုးခွေနေရပုံကို– 'ကြာညွှတ်ဖယောင်း၊ နေရှိန်ပြောင်းသို့' ဆိုသည့် ဥပမာအလင်္ကာဖြင့် ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ ချစ်သူလွမ်းနေမည်ကို မှန်းဆ၍ စာဆို၏အပိုင်းမှာလည်း အလျင်အမြန် ချစ်သူထံ အရောက်လာလိုပုံကို–

> "တိမ်စွန်လေလျှင်၊ ဖူးရောက်ချင်သည်
>
> ငှက်သွင် ပျံကြွမတတ်သော"[၁]

ဟု ဖွဲ့ဆိုပြန်သည်။ 'ငှက်သွင် ပျံကြွမတတ်သော' ဆိုသည့် ဥပမာအလင်္ကာက ချစ်သူကို တွေ့ချင်ဇောပြင်းပြနေသည့် စာဆို၏စိတ်အမူအရာကို ဖော်ပြနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဒုတိယပိုဒ်တွင်မူ စာဆိုသည် တစ်လပြီးတစ်လ အချိန်ကုန်လွန်လာခဲ့ပုံကို ပန်းကလေးများဖြင့် သွယ်ဝိုက်ပြဆိုကာ–

---

[၁] နတ်သျှင်နောင်၊ (တောင်ငူဘုရင်)၊ ၁၉၆၆၊ ၂၀။

"စံပယ်ဖြူဖွေး၊ စကားသေးကို
မြတ်လေးစုံမက်၊ ကျွန်ုပ်လက်နှင့်
ရွေးလျက်ရှုရှု၊ မဆင်ရတည့်"[၁]

ဟု ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ တန်ခူး၊ ကဆုန်၊ နယုန်၊ ဝါဆိုလသို့ ရောက်သည့်တိုင်အောင် ချစ်သူထံသို့ မပြန်သာသေးသည့် အနေအထားကို ရာသီအလိုက် ဖူးပွင့်သော ပန်းကလေးများနှင့် သွယ်ဝိုက်၍ ရေးဖွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စာဆိုသည် ချစ်သူကို နှစ်သိမ့်ပေးလိုသောစိတ်နှင့် မင်းမှုထမ်းတာဝန်ကြားတွင် လူးလွန့်လူပ်ရှားနေရသည့် ခံစားမှုကို ထင်ဟပ်ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ထိုသဘောကို 'မင်းရေးဝန်ကြောင့်၊ လျှောက်ပန်စေ့မျှ၊ မချေရသော်၊ ပြိုက်ကျသွယ်ဖြည်း၊ နှင်းထပ်သည်း၍ ဝမ်းနည်းလျက်ပင်၊ ပျောင်းလိမ့်ထင်သည်၊ ညက်စင်စံများအထွတ်သော'ဟု ရေးဖွဲ့ခဲ့ပါသည်။ ချစ်သူအား စေစေ့စပ်စပ် ဖြေရှင်းမပြနိုင်သော သဘောကိုပင် 'လျှောက်ပန်စေ့မျှ မချေရသော်'ဟု သိမ်မွေ့ယဉ်ကျေး လှပစွာ ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။

တတိယပိုဒ်တွင်မူ စာဆိုသည် စစ်မချီမီအချိန်က ချစ်သူအား ချော့မော့၍ သတိပေးခဲ့သည့် အကြောင်းများကို ပြန်လည်တွေးတောနေသည်။ ထိုသဘောကို–

"ဖျော်ဖြေမှလျှင်၊ ယုယသံချို
ပြေလိုစိမ့်သား၊ ကျူးပိုက်ဖြား၍
ချီသွားမူးမူး၊ ရှေ့ရက်ဦးက
မကျူးထင်ထင်၊ ကဆုန်တွင်ကို
ကျိုင်းစင်မြခဲ၊ စစ်ပွဲရန်နှည်
ပြန်လျှင်းမည်ဟု၊နှုတ်ခြည်ပေါ်သာ၊ ဆိုလေရှာသော်"[၂]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားသည်။ မင်းရေးတာဝန်၏သဘော၊ ချစ်သူတို့၏သဘော နှစ်မျိုးကို သိဂ်ါရရသမြောက်အောင် ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ ထိုနေရာ၌ မိမိကိုယ်ကို ကျိုင်းစင်မြခဲဟု ဖွဲ့ဆိုသည်။ ထွားကျိုင်းသူ၊ စင်ကြယ်သူ၊ အသားအရောင်စိုပြေသူ ဟူသည့်အနက်များကို စုစည်းပေါင်းဖွဲ့သုံးနှုန်းထားသည်။ ချစ်သူကလေး၏အမူအရာကို–

[၁] နတ်သျှင်နောင် (တောင်ငူဘုရင်)၊ ၁၉၆၆၊ ၂၀။
[၂] နတ်သျှင်နောင် (တောင်ငူဘုရင်)၊ ၁၉၆၆၊ ၂၀။

"ခြူးနတ်ဆင့်ကုံး၊ စိန်ပွင့်အုံးဝယ်၊
ပင့်ရုံဝါဝါ၊ လက်သင်မ၍
သက်မျှငယ်ချစ်၊ ပျောင်းလိမ့်ဖြစ်ကို"[၁]

ဟူ၍ သရုပ်ဖော်ရေးဖွဲ့ထားသည်။ စာဆို၏စိတ်မျက်စိ၌ ချစ်သူလေး၏ စက်ယာထက်တွင် လက်ကလေးကို ရွရွကလေးထောက်၍ ပျောင်းခွေနေမည့်ဟန်ကို မြင်ယောင်နေသည့် သဘောကို စေ့စေ့စပ်စပ် သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ စာဆိုစစ်သည်နှင့် စစ်သည်ချစ်သူတို့၏ ဘဝနှင့် ခံစားမှုများကို သိင်္ဂါရရသ၊ ကရုဏာရသမြောက်အောင် သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ ဖွဲ့ဆိုထားသည့် ရတုကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

နတ်သျှင်နောင်သည် ငယ်စဉ်ကပင် အတီး၊ အမှုတ်၊ အဆိုတို့တွင် ဝါသနာပါတော်မူသည်။ တောင်ငူရွှေနန်းတွင် တူရိယာတတ်သူတို့ကို မွေးမြူချီးမြှောက်၍ ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း ထိုအတတ်များကို ကောင်းစွာကျွမ်းကျင်သည်။ သို့ဖြစ်ရကား ရတုကဗျာဖွဲ့နွဲ့ရာတွင် ထိုဂီတပညာ၏အထောက်အပံ့များကို များစွာရခဲ့သည်။

ရတုကဗျာကို စပ်ဆိုမှု၌ သူမတူအောင် လက်စွမ်းထက်သည့်အပြင် စကားလုံးကြွယ်ဝသူ ဖြစ်သည့်အလျောက် အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးတည်းကို စကားလုံးအမျိုးမျိုးပြောင်း၍ ရေလဲနှင့် သုံးသွားနိုင်သူ ဖြစ်လေသည်။ တစ်နည်းကား ကြိယာတစ်ခုတည်းကို အဓိပ္ပာယ် အမျိုးမျိုးပေါက်အောင် အခြားအကူအညီမယူဘဲ ရေးသားဖွဲ့နွဲ့သည်။ အကြောင်းအရာတစ်ခုတည်းကိုလည်း စကားပရိယာယ် အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖော်ပြတတ်သည်။ ပုံစံအားဖြင့် ချစ်သူဓာတုကလျာ၏ ရူပါရုံကို ဖွဲ့နွဲ့သော 'လှခေါင်ငြိမ့်၊ လှမျိုးကြွယ်၊ ယဉ်မျိုးစုံ၊ ညိုနွဲ့နှောင်း၊ ယဉ်ရွှန်းမြ' ဟူသော အလှဘွဲ့များသည် နတ်သျှင်နောင်၏ ဝေါဟာရကြွယ်ဝပုံကို ဖော်ပြပေသည်။

နတ်သျှင်နောင်သည် ရတုပိုဒ်ရေပေါင်း များစွာရေးသားခဲ့သလောက် အမျိုးအစားကလည်း ကွဲပြားခြားနားစွာ ရေးသားနိုင်ခဲ့သည်။ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မထပ်စေဘဲ စကားလုံးအညာအထွေ အကွေ့အလိမ်တို့ဖြင့် မွမ်းမံခြယ်လှယ် စီစဉ်ထားသည်။ ရတုအမျိုးမျိုးကို စကားလုံးအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် သီဖွဲ့ရေးသားနိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် နတ်သျှင်နောင်အား ပထမတန်းစား ရတုစာဆိုအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြရခြင်း ဖြစ်သည်။ နတ်သျှင်နောင်၏

[၁] နတ်သျှင်နောင် (တောင်ငူဘုရင်)၊ ၁၉၆၆၊ ၂၀။

ရတုများသည် ပြင်းပြသော ခံစားချက်နှင့်ယှဉ်၍ ထွက်ပေါ်လာခဲ့ရခြင်းကြောင့် အနှစ်ပြည့်ဝ ပြောင်မြောက်နေပေသည်။

နိဂုံး

မြန်မာပြည်၌ အထွတ်အမြတ်သို့ ရောက်တော်မူကြသော မင်းတို့အနက် နတ်သျှင်နောင်သည် ရတုကဗျာလင်္ကာဖွဲ့ဆိုမှု၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော စာဆိုတစ်ဦးဖြစ်သည့်အလျောက် ထိုမင်း၏ကဗျာများသည် များစွာ နူးညံ့သိမ်မွေ့နက်နဲသော ဉာဏ်ဖြင့် ဆန်းပြားစွာ ဖွဲ့ထားသည်။ နတ်သျှင်နောင်သည် ရတုစပ်ဆိုရာတွင် ကိုယ်ပိုင်ဟန် ထူးခြားမှုများရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရတုရေးဖွဲ့ရာတွင် တံခွန်ကို လွှင့်ထူတော်မူနိုင်ခဲ့သည်။ နတ်သျှင်နောင်သည် ရတုကို ဖွဲ့ဆိုရာတွင် အများအားဖြင့် မိမိခံစားချက်၊ အလွမ်းအဆွေးများ၊ ချစ်မေတ္တာများကို ပရိသတ်ထံသို့ ခံစားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေအောင် သီကုံးနိုင်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကုလား၊ ဦး။ (၁၉၆၀)။ ***မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊*** တတိယတွဲ။ မြန်မာစာသုတေသနအသင်း၊ ရန်ကုန်၊ သံသာဝတီပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်။

ကျော်လွင်၊ ဦး။ (၁၉၇၈)။ ***နှစ်ဖက်လှ–မြန်မာစာပဒေသာ***။ တောက်တောက်ဝင်းပုံနှိပ်တိုက်။

ချမ်းမြ၊ ဦး။ (၁၉၆၃)။ ***နတ်သျှင်နောင်ဆိုရတုများ***။ မန္တလေးတက္ကသိုလ်သုတေသနအဖွဲ့။ တက်နေလင်းပုံနှိပ်တိုက်။

တင်၊ ဦး (ပုဂံဝန်ထောက်မင်း)။ (၁၉၂၉)။ ***ကဗျာဗန္ဓသာရကျမ်းနှင့် နောက်ဆက်တွဲသုံးပိုင်း***။ ရန်ကုန်၊ လယ်တီပဏ္ဍိုင်စာပေဌာန။

ထွန်းရွှေ၊ ဦး (ဓမ္မာစရိယ)။ ***ကဗျာ့စွယ်စုံကျမ်း***။ ရန်ကုန်၊ ပညာအလင်းပြစာပုံနှိပ်တိုက်။

နတ်သျှင်နောင် (တောင်ငူဘုရင်)။ (၁၉၆၆)။ ***နတ်သျှင်နောင်ရတုပေါင်းချုပ်***။ ရန်ကုန်၊ သံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။

ဘသောင်း (ဗိုလ်မှူး)။ (၁၉၆၂)။ ***စာဆိုတော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိ***။ ရန်ကုန်၊ ရှုမဝစာပုံနှိပ်တိုက်။

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း။ (၁၉၆၂)။ မြန်မာဘာသာပြန်စာပေအသင်း၊ အတွဲ(၆)။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။